

Benkő Loránd, az erdélyi magyar nyelvtudomány mentora

1. Benkő Loránd erdélyisége budapesti egyetemi professzorként és akadémikusként is annyira nyilvánvaló volt, hogy erre fölösleges felhívni a figyelmet. Nem kérkedett vele, de nem is rejtette véka alá. Folyamatosan vallott erről a vele készült interjúkban, tíz évvel ezelőtt pedig, a 2011. november 21-i emlékülésen, ennek életrajzi és szakmai vonatkozásait jó érzékkel foglalta össze TAMÁS NÉ SZABÓ CSILLA (2012). Annak köszönhetően, hogy már fiatalon nagy tekintélyt és ennek megfelelő rangot vívott ki magának az egyetemen és az akadémiai életben, másoknál jóval nyíltabban vállalhatta az osztatlan magyar nemzet tudatot és benne a közös nyelvet az ettől többnyire elzárkózó magyarországi szellemi életben. Amit Szabó T. Attiláról írt 1997-ben, halála 10. évfordulóján, tudniillik hogy „Nyelvi ideálja mindig is az egységes, oszthatatlan magyar nyelv volt és maradt, az ahhoz kötődő érzelmekkel és tudományos tradíciókkal” (BENKŐ 1997: 390), azt bizonyára saját magára is érvényesnek tekintette.

2. A Szabó T. Attilához fűződő kezdeti mester és tanítvány viszonya a későbbiekben nem lekötelezettséget jelentett számára, hanem lehetőséget arra, hogy kivételes helyzetében támogassa az elszigeteltségbe szorult mestert és kolozsvári munkatársait. A Magyar Nyelv (és a többi nyelvészeti folyóirat) évfolyamai a háború után is folyamatosan megérkeztek a kolozsvári tanszékre, és a legfontosabb akadémiai kiadványokhoz is hozzá lehetett jutni. Közvetlen személyes kapcsolat hiányában ezek tették lehetővé a szakmai tájékozódást. Az oktatásban is megvolt ennek a jelentősége. Az egyes tárgyakhoz kapcsolódó budapesti egyetemi kézikönyvek az ötvenes-hatvanas években is közkézen forogtak: használták őket a tanárok, és használtuk őket mi is diákként. Emlékszem például, hogy a nekünk meghirdetett nyelvjárástörténeti speciális kollégiumát Szabó T. Attila is BENKŐ LORÁND 1957-ben megjelent Nyelvjárástörténetére alapozta.

Elsősorban neki volt köszönhető az is, hogy a kolozsváriaknak is megvoltak a lehetőségeik a budapesti közlésre. Nemcsak SZABÓ T. ATTILA kisebb-nagyobb dolgozatai juthattak át a határon, és jelenhettek meg a Magyar Nyelvben vagy a Magyar Nyelvről, hanem például MÁRTON GYULA beszámolója is a tanszéken folyó kutatások eredményeiről. A Nyelvtudományi Értekezések sorozatban is többen helyet kaptak a kolozsváriak közül.

3. 1990 előtt nekem nem volt alkalmam személyesen találkozni Benkő Loráddal. Annál meglepőbb volt számomra, milyen kitüntető bizalommal fogadott, amikor az 1990. januári megválasztásomat követően májusban már tanszékvezetőként érkeztem Budapestre a Néprajzi Társaság meghívására. Az egyetemen

találkoztunk, akkor beszéltük meg A moldvai csángó nyelvjárás atlasza mielőbbi kiadásának lehetőségét. A következő évben örömmel vettük, hogy elfogadta meghívásunkat, és szeptember 17–18-án részt vett a nálunk megrendezett 4. Élőnyelvi Konferencián. Egyre gyakoribbakká váltak az erdélyi látogatásai, nehéz is lett volna nemet mondania az EME elnökeinek, Jakó Zsigmondnak, majd az őt követő Benkő Samunak. Elsősorban az EME és az EMKE rangos rendezvénye volt Marosvásárhelyen, 1993. december 4–5-én, Az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság kétszáz éve című emlékkonferencia. Az ott tartott előadásának címe: Erdély „nyelvünknek vidám tavaszszán”. Három évvel később részt vett azon az ünnepi konferencián, amelyet az EME az államalapítás közelgő nagy évfordulójára szervezett; előadásának terjedelmes írott változata 2001-ben jelent meg a konferencia kötetében: Észrevételek Erdély déli részének korai Árpád-kori történetéhez. Viaszkodás romantikus látomásokkal.

4. Az 1990 utáni időszakban nagy súllyal nehezedett ránk az előző nemzedék által elkezdett munkák folytatása és befejezése. Nem volt nehéz belátni, hogy a létszámában lepadt tanszéki közösség ezzel nem fog tudni megbirkózni, abban viszont bízhattunk, hogy az új helyzetben nem maradunk magunkra, a munkát és a felelősséget megoszthatjuk magyarországi kollégáinkkal. Leginkább Benkő Loránd megértő támogatására számítottunk, hiszen Ő tisztában volt a Kolozsváron félbe maradt nagy munkák jelentőségével.

A folyamatos beszámolók és mutatóanyagok alapján a magyarországi kollégák már a 70-es évektől várták a moldvai és a székely nyelvatlások megjelenését. Ismeretes volt, hogy a moldvai terepmunkát SZABÓ T. ATTILA készítette elő 1949-ben, és az első időszakban a helyszíni gyűjtést is ő irányította. De még jóformán ennek befejezése előtt MÁRTON GYULA szorgalmazni kezdte az abszolút sűrűségű ponthálózatú tájnyelvi atlasz munkálatainak kiterjesztését valamennyi erdélyi magyar nyelvjárásra. Az általa vezetett munkaközösség a hatvanas évek közepére össze is gyűjtötte a háromszéki, majd a csík-gyergyói, később az udvarhelyszéki atlasz anyagát. Az atlaszok megjelenetése azonban már a hetvenes évek első felében akadályokba ütközött. A közhiedelemmel ellentétben ennek elsősorban nem politikai, hanem technikai okai voltak: kiderült, hogy a megrajzolt térképlapokkal a nyomda nem tud mit kezdeni. Ezért a szerkesztők felemás megoldásként arra jutottak, hogy a székely nyelvfeldrajzi anyagot szótárként jelentessék meg. A 80-as évek második felében a Kriterion Kiadó már ebben a formában sem vállalta, a Székely nyelvfeldrajzi szótárat végül az Akadémiai Kiadó adta ki 1987-ben. Ennek közvetítésére is bizonyára Benkő Loránd vállalkozott.

A csángó atlasz sorsát az pecsételte meg, hogy a csángókról közben „hivatatlanság” vált áltudományos elmélet miatt, hogy tudniillik ők román eredetűek, a magyarságukkal kapcsolatos minden vélemény tabuvá vált. Ebben a légkörben akár paranoiásnak is lehetne tekinteni, hogy Gállfy Mózes úgy elrejtette az atlaszt, hogy 1990-ben, miután ő 1988-ban meghalt, csak két kötetét tudtuk előkeríteni. Ezzel a két kötetrel jelentkeztem Benkő Lorándnál, és ő el is vállalta a kiadását a Nyelvtudományi Társaság kiadványaként. Az 1991-ben megjelent atlasz a „csonkaságán”

kívül, amelyet később legalább digitálisan pótolni lehetett a 3. kötettel, más tekintetben is magán viseli, talán érthető, kapkodó türelmetlenségünk nyomait.

A legátfogóbb erdélyi magyar nyelvföldrajzi vállalkozás, A romániai magyar nyelvjárások atlasza, szintén SZABÓ T. ATTILA vezetésével indult 1955-ben a Román Akadémia Nyelvtudományi Intézetében, a terepmunkát és a gyűjtött anyag rendezését, előszerkesztését jelentős részében MURÁDIN LÁSZLÓ végezte. A sorsa azonban teljesen reménytelen volt a változást követő évekig, amikor a megvalósítás lehetőségét ismét a Nyelvtudományi Társaság kínálta föl. Az pedig JUHÁSZ DEZSŐnek és munkacsoportjának köszönhető, hogy már az új, a számítógépes technikával 11 impozáns kötetben 1995 és 2011 között meg is valósult.

A Szilágysági nyelvatlasz anyagát MÁRTON GYULA gyűjtötte össze élete utolsó éveiben, ennek rendezett cédulaanyaga szintén a Nyelvtudományi Társasághoz került. Benkő Loránd pártfogásával a Társaság és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem közös kiadásában jelent meg HEGEDŰS ATTILA és az általa vezetett munkaközösség szerkesztésében.

Bizonyára a nyelvatlaszokénál is nagyobb izgalommal és aggodalommal követte az Erdélyi magyar szótörténeti tár és az Erdélyi helynévtörténeti adattár sorsát. Miután a Tár első kötete 1975-megjelent, és nagy sikere volt, belátva a folytatásban rá váró feladat nagyságát, Szabó T. Attila a szerkesztésre népes csapatot szervezett munkatársaiból, a Kriterion Kiadó igazgatója, Domokos Géza, és nyelvész szerkesztője, Szilágyi N. Sándor pedig szintén vállalta a további kötetek kiadásával járó áldozatos munkát. Vállalták, amíg teheték a folyamatosan növekvő nyomás alatt, a IV. kötet 1984-es megjelenéséig. A szerkesztő munkaközösség áldozatos munkájának volt köszönhető, hogy a kiadás reménye és a főszerkesztő biztatása nélkül is folytatódott a további kötetek szerkesztése. Nekem ebben közvetlen szerepem nem volt, de köztudomású, hogy a Szabó T. Attila halála utáni további főszerkesztők (VÁMSZER MÁRTA, KÓSA FERENC, ZSEMLYEI JÁNOS és FAZAKAS EMESE) és a szerkesztő munkatársak zöme az általam vezetett tanszék tagjai voltak, a szerkesztmények megbeszélése is ott folyt a tanszéken. Közös teher és közös felelősség volt. A kiadás 1993-tól kezdődően magyarországi támogatással juthatott el 2014-ben a záró, 14. kötet megjelenéséig. És ebben a támogatásban, a közös kiadásokban, a tetemes kiadási költségek biztosításában, szintén elsősorban Benkő Loránd személyét kell látnunk.

Azt pedig, hogy hogyan sikerült a helynévtörténeti adattár cédulaanyagát még 1990 előtt konspiratív módon a Széchényi Könyvtárba átmenteni, elmesélte abban a magnetofon-fölvételben, amelyet Hajdú Mihály készített vele 2006-ban (BENKŐ 2006: 145). Budapesti kollégáinknak köszönhetően aztán ez a felbecsülhetetlen értékű anyag is célba jutott nyomtatásban és digitálisan is.

5. 1996-ban az Erdély a keresztény magyar királyságban című ünnepi konferencián Kolozsváron tartott előadását ezzel a vallomással kezdte: „Korán szakadtam el gyermekkorom erdélyi világtól, s sajnálatosan kurta volt az az idő, amit a sors oda visszatérésemre engedélyezett. Erdély, különösen pedig az erdélyi múlt iránti nosztalgiám azonban végig kísért egész tudományos pályámon, s bár a történeti nyelvtudomány tematikája jórészt másfelé terelte munkásságomat,

abban mint a bűvópatak jöttek elő ismét és ismét Erdéllyel így vagy úgy kapcsolatos kérdéskörök.” (BENKŐ 2001: 7) Az idő rövidegére hivatkozik, miközben személyesen is megtapasztalhatta azt is, hogy az 1990 előtti tudománypolitika sem Magyarországon, sem Romániában nem vette jó néven erdélyi magyar témák kutatását. Az egyikben az internacionalista, a másikban a nacionalista állampolitikában számított zavaró tényezőnek Erdély. Abban a beszélgetésben, amelyet Kiss Jenő folytatott vele 2001 szeptemberében, felidézte ennek egyik korai epizódját: „1949-ben bezúzták a Századokat, amelyben nekem igen kedves tanulmányom jelent meg a székelység településtörténetéről. [...] Ez számomra megrendítő volt, tudhattam belőle, hogy ebben a témakörben nem lehet perspektívája a kutatásnak. Megrendítő volt számomra a felismerés. Én Erdély régi történetével szerettem volna foglalkozni a nevek kapcsán elsősorban, de erről akkor különösen szó sem lehetett! És nemcsak a Rákosi-korban, de később sem volt ez – enyhén szólva az érdeklődés előterében.” (in: KISS 2003: 428).

A Maros- és Udvarhelyszék település- és népiségtörténetéhez című tanulmányáról van szó, amely aztán három évtizeddel később, a Századok újra kiadott számában megjelent (BENKŐ 1989, újraközlése: HAJDÚ–KISS szerk. 2003. 3: 9–28). Ebben arra a következtetésre jut az erdélyi magyarok és a székelyek erdélyi megtelepedésének időrendjéről, hogy „a Maros-szék nyugati részét és Udvarhelyszék peremvidékét már a XI. század végén, illetőleg a XII. század elején megszálló lakosság nem székely, hanem magyar lakosság volt. Olyan magyar lakosság, amely fajilag és nyelvileg szorosan hozzátartozott a mezőségi, illetőleg királyföldi magyarsághoz. Ez a magyar népesség körülbelül egy évszázaddal megelőzte a beköltöző székelyeket...” (BENKŐ 1989: 350). Mindezeket a nagyközönség számára is kifejtette abban a Szabó T. Ádám által vele készített interjúban, amely először 1986-ban német nyelven jelent meg, aztán 1990-ben magyar nyelven az Új Erdélyi Múzeumban ezzel a címmel: Adalékok a székelyek korai történetéhez (újraközlése: HAJDÚ–KISS szerk. 2003. 3: 50–71). Ezzel kapcsolatban hangzott el a kérdés és a válasz: „Szabó T. Ádám: A „kettős honfoglalás” Maros-szék esetében tehát megvolt [...]: egy mezőség felőli és egy székely? Benkő Loránd: Ez nem csupán föltevés, hanem pl. a Nyárárdmunte, a Nyárád alsó folyásának lakosságában ma is él az a hagyomány, hogy nem székely, hanem mezőségi magyarok. A székelyek tehát áttelepülésük alkalmával e vidéken a magyar nyelv mezőségi változatát beszélő lakosságra telepedtek rá.” (BENKŐ 1990: 119.) Annak mítoszáról van szó, hogy minden, ami Erdélyben régi, archaikus, az székely, és ennek a következménye az is, hogy a Székelyföldhöz viszonyítva háttérbe szorult a Mezőség, Erdély vármezei, feudális részének kutatása.

Nem ez volt az egyetlen olyan tétele, amely 1990 után már nem a politikát zavarta, hanem a székelyekről a történészek körében többé-kevésbé kanonizált és a köztudatban is általánossá vált véleményeket. A 70-es, 80-as években a korábinál jóval gazdagabb névtörténeti és nyelvföldrajzi tények alapján a maga részéről leszámolt a székelyekhez kapcsolódó „romantikus látomásokkal”. Székely gyökerei sem gátolták meg abban, hogy a hitelesen adathozható tények alapján a korábbiaktól gyökeresen eltérő véleményt fejtessen ki a székelyek eredetéről,

a *székely* népcsoportnév etimológiájáról,¹ a nyugati és keleti székelyek kapcsolatairól és nyugat → kelet irányú vándorlásukról. A kérdező Szabó T. Ádám neki is szögezte a kérdést: „Nem ássuk-e ezzel az elmélettel alá a székelység öntudatát?” Benkő Loránd válasza: „Amit itt elmondok, az nem »mese«, amelyekről – sajnos tudományos igényű közlésekben is – még ma is olvashatunk. Meggyepesedett előítéleteket nem szeretnék tovább terjeszteni. Tudom, vannak, akik számára ezek a tények fájdalmasak. De mégse csukhatjuk be szemünket, s zárhatjuk be fülünket egy egész halom tudományos bizonyító anyag előtt.” (BENKŐ 1990: 116.)

A székelyekénél is több mítosz és romantika homályosította a látást a moldvai magyarokkal, a csángókkal kapcsolatban. Ebben alapvetőnek bizonyult az 1990-ben megjelent *A csángók eredete és települése a nyelvtudomány szemszövegéből* című tanulmánya, amelynek meggyőző nyelvtörténeti (névtörténeti) és nyelvföldrajzi fejtegetéseihez bizonyító anyagként *A magyar nyelvjárások atlasza* és a *Székely nyelvföldrajzi szótár* adatait is hasznosíthatta. A nyelvészek körében azóta elfogadott alaptétellé vált az ő véleménye, az tudniillik, hogy a moldvai magyarok mindkét csoportja Erdélyből került Moldvába, és hogy a szűkebb értelemben vett csángók nyelvének nincs semmi közvetlen köze a székelység nyelvéhez, viszont szoros összetartozásban van a mezőséggel; a csángók innen telepedtek ki a 12–13. században. Bírálta a *csángó* név kiterjesztett használatát (különösen Moldván kívüli csoportokra), és az eredetire való leszűkítését javasolta, a moldvai magyarok északi és déli csoportjára *moldvai csángó* jelzős kapcsolatban.

Fontos figyelmeztetés és bátorítás volt ez az erdélyi társadalomtudósoknak, különösen az 1990 után induló fiatalok nemzedékének, hogy ne kezeljék tényként a mítoszokat, és ne tekintsek hittételeknek a szakirodalom korábbi megállapításait. A tudományban az adatokra és a módszeres érvelésre alapozott tisztánlátásnak van súlya, nem a mítoszoknak és a tekintélyeknek. Úgy érzem, ennek volt is fogantatója például a moldvai magyarok jelenkori helyzetének kutatásában. Engem személyesen is bátorított többek között abban, hogy megkérdőjelezzem a *csángó* népcsoportnév korábbi etimonját. Úgy tűnik azonban, hogy nagyon sok esetben a mítoszok a tényeknél is makacsabbak és fontosabbak, sőt folyamatosan új, tetszetős mítoszok homályosítják a látást, és ezek megfelelő szakmai kontroll nélkül Erdélyben különösen sok zavart okoznak.

6. Benkő Loránd az erdélyi élő nyelv értékeit és a nyelvhasználat gondjait is tárgyilagosan ítélte meg. Nem szándékozom szóba hozni az ezzel, illetőleg a Kárpát-medencei külső régiók magyar nyelvváltozataival kapcsolatos vitáinkat. Ezek némelyike őt is zavarta, ez természetes velejárója a tudományművelésnek. Máig hivatkozni lehet azonban arra az elnöki zárszavára, amelyet az 1992 októberében szervezett nyelvművelő konferencián mondott. A határokon túli magyarság nyelvművelése és nyelvi gondjai témájú konferencián, amelyen határon túli nyelvészek is részt vettek, az előadók közül többen aggasztónak tartották a kontaktuselemek

¹ „...a székelyek eredetileg nem külön etnikai csoport, hanem a központi hatalom által szervezett határvédők katonai csoportja. Véleményem szerint a *székely* népnév sem etnikumot, hanem foglalkozást jelölt eredetileg.” (BENKŐ 1990: 121.)

sokaságát, gyarapodását, a standard és nyelvjárás viszonyában pedig túlzottnak a peremrégiók nyelvjárásiasságát. A normát, a nyelv egységét féltették. Ezzel kapcsolatban tisztázó és megnyugtató volt Benkő Loránd véleménye: „A regionális nyelvi problematika, a nyelvjárások problematikája csak úgy vetődhet föl, hogy a belső nyelvi változatok egyazon nyelv értékeit adják. Nem egy nyelv ellenében hatnak, hiszen változatosságot, variációt nyújtanak a kifejezésekre, és ezek egy nyelv életében a legnagyobb értékek. Ezzel egyáltalán nem keverhető össze a norma problematikája, mert anyanyelvünk csak egy van, melyben benne vannak a magyar nyelvjárások, a regionális köznyelvek is, ez a magyar nemzeti nyelv az a köz- és irodalmi nyelv, amit mindnyájan beszélünk. A nyelvi színesség és a nyelvi norma tehát nem ütköznek, hanem egymással együtt élnek, egymást kiegészítik, harmonikusan egymásba olvadnak.” (BENKŐ 1993: 501.)

7. Benkő Lorándra emlékezünk születésének 100. évfordulóján. A hiányát kétségtelenül érezzük mi is itt Kolozsváron, de érezzük azt is, hogy azok a budapesti kollégák, akik átvették tőle a tanszéket, a Magyar Nyelv szerkesztését, a Nyelvtudományi Társaság irányítását, a szakma akadémiai képviselőjét, hozzá hasonlóan, teljes bizalommal és megértéssel viszonyulnak az erdélyi nyelvészekhez. Ebben is követik elődjük szellemiségét. A Kolozsvári Akadémiai Bizottság elnökeként közvetlenül láthattam, hogyan építik magyarországi kapcsolataikat az egyes tudományok erdélyi képviselői, hogyan alakul az a bizonyos közös tudományos térség. E tapasztalatok alapján állíthatom, hogy ezekben a magyar–magyar kapcsolatokban egyetlen más tudományág esetében sem érvényesül olyan mértékben a kölcsönösség és az egyenrangúság, az egymás iránti bizalom és tisztelet, mint a magyar nyelvtudomány területén. Magyarországi nyelvész-kollégáink jól ismerik eredményeinket és gyengeségeinket, s mi, erdélyiek is első kézből tájékozódhatunk. Erdélyt érintő nyelvészeti témában gyakorlatilag nem jelenik meg úgy tudományos közlemény, hogy bírálatába ne vonnának be erdélyi lektort, és a nálunk sorra kerülő doktori védéseken is rendszerint van magyarországi bíráló, fontosabb kiadványainknak pedig magyarországi lektora. Abban, hogy így alakulhattak a kapcsolataink, nagyon sokat köszönhetünk Benkő Lorándnak.

Kulcsszó: kolozsvári magyar nyelvészeti iskola, Szabó T. Attila, elszigeteltség Magyarországtól, Erdélyi magyar szótörténeti tár, A romániai magyar nyelvjárások atlasza, moldvai magyarok (csángók), székelyek, közvetlen kapcsolatok.

Hivatkozott irodalom

- BENKŐ, LORÁND 1986. Die Szekler. Zur Siedlungsgeschichte einer ungarischen Voksguppe. *Ungarn Jahrbuch* 14: 207–227.
- BENKŐ LORÁND 1989. Maros- és Udvarhelyszék település- és népiségtörténetéhez. *Századok* 123: 343–358.
- BENKŐ LORÁND 1990. Adalékok a székelyek korai történetéhez. *Új Erdélyi Múzeum* 1/1–2: 109–122.

- BENKŐ LORÁND 1993. Elnöki zárszó. A határokon túli magyarság nyelvművelése és nyelvi gondjai című konferencián. *Magyar Nyelvőr* 117: 469–501.
- BENKŐ LORÁND 1994. Erdély „nyelvünknek vidám tavaszszán”. In: DÁVID GYULA szerk., *Az Erdélyi Magyar Nyelvművelő Társaság kétszáz éve (1793–1993)*. Erdélyi Tudományos Füzetek 218. Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár. 8–13.
- BENKŐ LORÁND 1997. Egy erdélyi tudós a magyar nyelvtudomány szolgálatában. *Magyar Nyelv* 93: 385–392.
- BENKŐ LORÁND 2001. Észrevételek Erdély déli részének korai Árpád-kori történetéhez. Viaskodás romantikus látomásokkal. In: DÁVID GYULA szerk., *Erdély a keresztény magyar királyságban*. Erdélyi Tudományos Füzetek 231. Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár. 7–67.
- BENKŐ LORÁND 2006. Benkő Loránd Szabó T. Attiláról. In: BÁRTH M. JÁNOS szerk., *Emlékkönyv Szabó T. Attila születésének 100. évfordulójára*. Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kara – Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézete, Budapest. 127–146.
- HAJDÚ MIHÁLY – KISS JENŐ szerk. 2003. *Nyelv és tudomány, anyanyelv és nyelvtudomány. Válogatás Benkő Loránd tanulmányaiból* 1–3. ELTE BTK Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Budapest.
- KISS JENŐ 2003. Beszélgetés Benkő Lorándaival. In: HAJDÚ–KISS szerk. 2003. 3: 421–447.
- TAMÁSNE SZABÓ CSILLA 2012. Erdély: kibocsátó fészkek és ösztönző forrás. *Magyar Nyelv* 108: 130–137.

Loránd Benkő, mentor of Hungarian linguistics in Transylvania

An outstanding personality of 20th-century Hungarian linguistics, Loránd Benkő, born a hundred years ago, had close ties to Transylvania and the Hungarian linguistics of Transylvania. He was born in Transylvania, studied at the University of Kolozsvár/Cluj and began his professional career at the Transylvanian Institute of Science under the direction of Attila T. Szabó. His significant research topics were also largely Transylvanian, and he succeeded in shedding new light on the origins of the Hungarian ethnic groups in Transylvania with a wealth of onomastic and historical linguistic data. In the isolation of Hungarian linguistics of Transylvania after World War II, Loránd Benkő played an important role in publishing the works of linguists from Kolozsvár/Cluj as the head of university and academic institutions and the editor of the review *Magyar Nyelv* (The Hungarian Language). It is mainly due to his support that the great syntheses of Transylvanian linguistics were published after 1990: the 14-volume Hungarian Historical Dictionary of Transylvania (*Erdélyi magyar szótörténeti tár*) and the 11-volume Atlas of Hungarian Dialects in Romania (*A romániai magyar nyelvjárások atlasza*), as well as the rich material of Attila T. Szabó's repository of historical toponymy.

Keywords: Hungarian school of linguistics from Kolozsvár/Cluj, Attila T. Szabó, isolation from Hungary, Hungarian Historical Dictionary of Transylvania, Atlas of Hungarian Dialects in Romania, Moldavian Hungarians (Csángós), Szeklers, direct contacts.

PÉNTÉK JÁNOS
Babeş–Bolyai Tudományegyetem